

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
बी. ए. भाग – ३

जून २०१२ पासून

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ७

पेपर क्रमांक ७ :- जैनतत्त्वज्ञान

- **अभ्यासक्रम :** अ) पाठ्यपुस्तक – अष्टपाहूड (अ. १, २, ३, ४)
 ब) जैनतत्त्वज्ञान परिचय :
 I) जैन धर्मियांची विश्व संकल्पना
 II) षड्द्रव्ये
 III) देवदेवतांची संकल्पना
 IV) अनेकांतवाद
- **संदर्भग्रंथ :**
 I) 'अष्टपाहूड' – संपा. प्राचार्य भोरे प्रका. बाहुबली प्रकाशन, कुंभोज
 II) 'अष्टपाहूड' – दूरशिक्षण विभाग प्रका., शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
 III) 'भारतीय संस्कृतीला जैनधर्माची देणगी' – डॉ. भोमाज
 IV) 'जैनदर्शन' – डॉ. भागचंद्र जैन प्रका. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न		
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	—	3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	—	3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	—	10 गुण
प्रश्न ३.	(तत्त्वज्ञानावर आधारित) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	—	10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील प्राकृत गाथांचे) भाषांतर करा. 4/6	—	14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ८

पेपर क्रमांक ८ :- प्राकृत काव्य

- अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक – कंसवहो (अ. 1, 2, 3 सविस्तर अभ्यास
अ. 4 स्थूल अभ्यास)
ब) प्राकृत काव्य ग्रंथाचा परिचय :
I) प्राकृत काव्य साहित्याची वैशिष्ट्ये
II) प्राकृत काव्य साहित्याचे प्रकार
III) सेतुबंध, गउडवहो, गाहासतइ, वज्जलगंग
- संदर्भग्रंथ :
I) कंसवहो – डॉ. ए. एन. उपाध्ये, प्रका. रत्नाकर हिराबाग, मुंबई
II) कंसवहो – प्रा. बी. बी. भगरे / सौ. व्ही. बी. भगरे आप्पा खंडू भगरे
सामाजिक संस्था, मरवडे

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न		
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	—	3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	—	3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	—	10 गुण
प्रश्न ३.	(तत्त्वज्ञानावर आधारित) दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	—	10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील प्राकृत गाथांचे) भाषांतर करा. 4/6	—	14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक ९

पेपर क्रमांक ९ :- प्राचीन प्राकृत साहित्य

अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक – नायाधम्म कहा (अ. 2, 6, 9)
[विजयतक्करो, कुम्भनाथ, रोहिणीनाथ]

ब) श्वेतांबर आगम साहित्याचा परिचय :

- I) आचारांग सूत्र
- II) सूत्रकृतांग
- III) उपासगदसांग
- IV) व्याख्याप्रज्ञप्ती (भगवतीसूत्र)
- V) दशवैकालिकसूत्र

• **संदर्भग्रंथ :**

- I) 'नायाधम्मकहा' – पी. एल. वैद्य
- II) 'नायाधम्मकहा' – संपा. प्रा. बी. बी. भगरे / प्रका. आप्पा खंडू भगरे सामाजिक संस्था, मरवडे (सोलापूर)
- III) 'नायाधम्मकहा – रमणपरिक्खा' – प्रका. दूर शिक्षण विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
- IV) 'प्राकृत(जैन)साहित्यातील श्रेष्ठग्रंथ व ग्रंथकर' – प्रा. बी. बी. भगरे / प्रा. वनमाला भगरे प्रका. आप्पा खंडू भगरे सामाजिक संस्था, मरवडे (सोलापूर)
- V) 'प्राकृत साहित्याचा इतिहास' – डॉ. ग. वा. तंगारे
- VI) 'प्राकृत साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास' – डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित 10 ते 15 ओळीत)	
	थोडक्यात लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(ग्रंथांच्या परिचयावर आधारित) दीर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील प्राकृत परिच्छेदांचे भाषांतर) 4/6	— 14 गुण

		40 गुण
अंतर्गत मूल्यमापनासाठी		10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ५ : पेपर क्रमांक १०

पेपर क्रमांक १० :- प्राकृत नाट्य साहित्य

अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक – कर्पूरमंजरी सट्टक (राजशेखर)

(जवणिका 1, 2 सविस्तर आणि

जवणिका 3, 4 स्थूल अभ्यास)

ब) प्राकृतातील सट्टक साहित्याचा परिचय :

- I) सट्टकाची व नाट्यची वैशिष्ट्ये
- II) शृंगारमंजरी सट्टक
- III) चंद्रलेखा सट्टक
- IV) आनंद मंजरी सट्टक

• **संदर्भग्रंथ :**

- I) प्राकृत साहित्य का इतिहास – डॉ. जे. सी. जैन, प्रका. चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
- II) कर्पूरमंजरी – डॉ. ए. एन. उपाध्ये, प्रका. चित्रशाला प्रकाशन, पुणे – 2
- III) चंद्रलेखा – डॉ. ए. एन. उपाध्ये, प्रका. विद्याभवन, मुंबई
- IV) शृंगारमंजरी – डॉ. ए. एन. उपाध्ये, संपादक : मा. श्री. मा. रणदिवे, सौ. सुचेता रणदिवे, सातारा

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(सहक साहित्यावर आधारित) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील उता-याचे मराठीत भाषांतर) 4/6	— 14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ७ : पेपर क्रमांक ११

पेपर क्रमांक ११ :- प्राकृत व्याकरण

- अभ्यासक्रम :** अ) पाठ्यपुस्तक – प्राकृत प्रकाश (वररुची) अ. 1 ते 5
 ब) मागधी, शौरसेनी, पेशाची, अपभ्रंश प्राकृत भाषेची लक्षणे
 क) प्राकृतातील स्वर व व्यंजनांचा परिचय

• **संदर्भग्रंथ :**

- I) 'प्राकृत प्रकाश' संपा. के. वा. आपटे, प्रका. महाराष्ट्र ग्रंथ प्रकाशन, मुंबई
- II) 'प्राकृत प्रकाश' (मराठी आवृत्ती) प्रा. बी. बी. भगरे प्रका. आप्पा खंडू भगरे
सामाजिक संस्था, मरवडे
- III) प्राकृत भाषा का आलोचनात्मक इतिहास – डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री, प्रका. तारा
प्रकाशन, वाराणशी
- IV) 'प्राकृत व्याकरण' – प्रका. दूरशिक्षण विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(प्राकृत भाषांची वैशिष्ट्यांवर आधारित)	
	दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील सूत्रांचे) भाषांतर व स्पष्टीकरण 4/6	— 14 गुण

		40 गुण
अंतर्गत मूल्यमापनासाठी		10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १२

पेपर क्रमांक १२ :- जैन तत्त्वज्ञान

अभ्यासक्रम : I) पाठ्यपुस्तक – उत्तराध्यायन सूत्र (अ. 1, 9, 22, 23)

II) जैन तत्त्वज्ञान परिचय

I) श्रमण धर्म

II) श्रावक धर्म

III) कर्मसिद्धांत

IV) ७ तत्त्वे

• **संदर्भग्रंथ :**

I) उत्तराध्यायन सूत्र – संपा. प्रा. मा. श्री. रणदिवे, प्रका. प्राकृत भाषा प्रचारसमिती,

अ. नगर

II) उत्तराध्यायन सूत्र – प्रका., शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

III) उत्तराध्यायन सूत्र – प्रका. दूरशिक्षण विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(तत्त्वज्ञानावर आधारित) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील प्राकृत गाथांचे) भाषांतर करा. 4/6	— 14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १३

पेपर क्रमांक १३ :- प्राकृत काव्य

अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक – धूताकखान (आ. हरिभद्रसूरी) अ. 1, 2, 3

ब) प्राकृतातील चरित्र काव्य साहित्य :

I) चरित्र काव्याची वैशिष्ट्य

II) अपभ्रंश काव्याची वैशिष्ट्य

III) अपभ्रंश काव्यग्रंथांचा परिचय

I) करकंडचरित II) मदनपराजय

III) महापुराण IV) पउमचरित (स्वयंभू)

• **संदर्भग्रंथ :**

I) 'धूताकखान' – प्रका. भारतीय ज्ञानपीठ प्रकाशन, दिल्ली

II) 'धूताकखान' – संपा. प्रा. वनमाला भगरे प्रका. आप्पा खंडू भगरे सामाजिक संस्था,
मरवडे (सोलापूर)

III) प्राकृत साहित्याचा इतिहास – डॉ. ग. वा. तगारे

IV) 'प्राकृत साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास' – डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री, प्रका. तारा
प्रकाशन, वाराणशी

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :— सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(ग्रंथपरिचयावर आधारित) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) गाथांचे भाषांतर 4/6	— 14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १४

पेपर क्रमांक १४ :- प्राचीन साहित्य

अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक – रमण-परिक्षा (ठक्कर फेस) (गाथा 1 ते 132)

ब) दिगंबर आगम साहित्य परिचय :

I) दिगंबर आगम साहित्य वर्गीकरण

II) षड्खंडागतम्

III) समयसार

IV) रत्नकरकंड श्रावकाचार

V) भगवती आराधना

• **संदर्भग्रंथ :**

I) रत्नपरीक्षा – आगदचंद नाहटा प्रा नाहटा ब्रदर्स जगमोहन मल्लिक लेन,
कलकत्ता –7

II) रत्नपरीक्षा – दूरशिक्षण केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(ग्रंथाचा परिचय) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील गाथांचे) भाषांतर करा. 4/6	— 14 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १५

पेपर क्रमांक १५ :- प्राकृत नाट्य साहित्य

अभ्यासक्रम : अ) पाठ्यपुस्तक :

I) अभिज्ञान शाकुंतलम् (अं. 4)

II) मृच्छकटिकम् (शुद्रक) (अं. 2)

ब) संस्कृत नाट्य साहित्याचा परिचय :

I) भासाच्या नाटकातील प्राकृत भाषा

II) भवभूतीच्या नाटकातील प्राकृत भाषा

III) अवूव घोषाच्या नाटकातील प्राकृत भाषा

IV) हर्षाच्या नाटकातील प्राकृत भाषा

• संदर्भग्रंथ :

I) 'संस्कृत साहित्याचा इतिहास' – डॉ. वर्णेकर , चौखम्बा प्रकाशन

II) प्राकृत नाट्य साहित्य प्रका. – दूरशिक्षण विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न	
	अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3	— 3 गुण
	ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3	— 3 गुण
प्रश्न २.	(पाठ्यपुस्तकावर आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4	— 10 गुण
प्रश्न ३.	(संस्कृत नाट्य साहित्य परिचय) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2	— 10 गुण
प्रश्न ४.	(पाठ्यपुस्तकातील प्राकृत उता-याचे) भाषांतर करा. 4/6	— 14 गुण

		40 गुण
अंतर्गत मूल्यमापनासाठी		10 गुण

		एकूण गुण — 50 गुण

बी. ए. भाग – 3

अर्धमागधी – प्राकृत (स्पेशल)

सत्र – ६ : पेपर क्रमांक १६

पेपर क्रमांक १६ :- प्राकृत व्याकरण

- अभ्यासक्रम :**
- I) प्राकृत भाषेतील नामे, सर्वनामे, विभक्ती, काळ, अर्थ
 - II) प्राकृत भाषेत लेखन – वाक्यरचना, निबंध लेखन, प्राकृतात भाषांतर
 - III) प्राकृत व्याकरणकारांचा परिचय
 - I) चंड
 - II) वररुची
 - III) हेमचंद्र
 - IV) लक्ष्मीधर
 - V) मार्कण्डेय

• **संदर्भग्रंथ :**

- I) 'प्राकृत प्रकाश' – संपा. के. वा. आपटे, प्र. मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
- II) 'प्राकृत प्रबोध' – डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री, प्रका. तारा प्रकाशन, वाराणशी
- III) 'प्राकृत घटना आणि रचना' – प्रा. अर्जुनवाडकर
- IV) प्राकृत व्याकरण – प्रका. दूरशिक्षण विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सूचना :- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

एकूण गुण :

40

प्रश्न १. वस्तुनिष्ठ प्रश्न

अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3/3 — 3 गुण

ब) रिकाम्या जागा भरा. 3/3 — 3 गुण

प्रश्न २. (नामे, सर्वनामे, विभक्ती, काळ, अर्थ इ. आधारित) लघुत्तरे लिहा. 2/4 — 10 गुण

प्रश्न ३. (व्याकरणकारांच्या परिचयावर आधारित) दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा. 1/2 — 10 गुण

प्रश्न ४. (प्राकृतात) भाषांतर करा.—

अ) प्राकृतात निबंध लेखन 1/2 — 7 गुण

ब) प्राकृतात भाषांतर लेखन 1/2 — 7 गुण

40 गुण

अंतर्गत मूल्यमापनासाठी

10 गुण

एकूण गुण — 50 गुण

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

वर्ग : बी. ए. भाग : 3

अर्धमागधी (विशेष)

जून २०१२ पासून लागू होणा-या अभ्यासक्रमासाठी समकक्षता

अ. क.	जुना अभ्यासक्रम	अ. क.	नवीन अभ्यासक्रम
1	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 4	1	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 7
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 12
2	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 5	2	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 8
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 13
3	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 6	3	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 9
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 14
4	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 7	4	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 10
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 15
5	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 8	5	अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 11
			अभ्यासपत्रिका क्रमांक : 16